

BOSHLANG‘ICH SINFLARDA ONA TILI DARSLARIDA INTERFAOL USULLARNING TUTGAN O‘RNI

Mamaraimova Malika Onarbayevna
GulDU 2-kurs magistranti

ANNOTATSIYA

Ushbu maqolada ta‘lim tizimida qo‘llaniladigan ta‘lim metodlari va ularning tasnifi haqida to‘xtalib o‘tilgan. Shuningdek, boshlang‘ich sinf ona tili darslarida interfaol usullardan foydalanishning shakli, vosita va usullarida haqida bayon qilingan.

Kalit so‘zlar: “Yalpi fikriy hujum” metodi, konferensiya darsi, seminar darsi, aralash darslar.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматриваются методы обучения, используемые в системе образования, и их классификация. Также описаны формы, средства и методы использования интерактивных методов на уроках родного языка в начальной школе.

Ключевые слова: метод “Мозговой штурм”, занятие-конференция, занятие-семинар, смешанные занятия.

ABSTRACT

This article discusses the teaching methods used in the education system and their classification. It also describes the form, means, and methods of using interactive methods in elementary school mother tongue lessons.

Keywords: “Brainstorming” method, conference lesson, seminar lesson, mixed lessons.

Boshlang‘ich sinflarda o‘tiladigan ona tili, matematika, o‘qish, odobnoma, tabiatshunoslik darslari o‘z mohiyati, maqsad va vazifalariga ko‘ra ta‘lim tizimida alohida o‘rin tutadi. Negaki ularning zaminida savodxonlik va axloqiy-ta‘limiy tarbiya asoslari turadi. Shuning uchun ham boshlang‘ich ta‘lim darslariga o‘quvchilar qiziqishini oshirishga alohida e‘tibor berish lozim. Chunki bolalar boshlang‘ich sinflardanoq «dars» degan muqaddas so‘zdan bezib qolmasliklari lozim. Bugungi kunda o‘quvchilarni darsga bo‘lgan qiziqishlarini oshirish uchun tajribali o‘qituvchilar turli didaktik o‘yinlardan foydalanishmoqda. Biz o‘z oldimizga mamlakatimizda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishdek ulug‘ maqsadni qo‘yar ekanmiz,

buning uchun yangi Xorazmiylar, Beruniylar, Ibn Sinolar, Ulug‘beklar, Navoiy va Boburlarni tarbiyalab beradigan muhit va sharoitlarni yaratib berishimiz kerak. Bunda, avvalo, ta’lim va tarbiyani rivojlantirish, sog‘lom turmush tarzini qaror toptirish, lim-fan va innovatsiyalarni taraqqiy ettirish milliy g‘oyamizning asosiy ustunlari bo‘lib xizmat qilishi lozim. Ushbu maqsad yo‘lida yoshlarimiz o‘z oldiga kata maqsadlarni qo‘yib, ularga erishishlari uchunkeng imkoniyatlar yaratish va har tomonlama ko‘mak berish – barchamiz uchun eng ustuvor vazifa bo‘lishi zarur. Shundagina farzandlarimiz xalqimizning asriy orzu-umidlarini ro‘yobga chiqaradigan buyuk va qudratli kuchga aylanadi.

Shu maqsadda “Yangi O‘zbekiston – maktabdan ostonasidan, ta’lim-tarbiya tizimidan boshlanadi”, degan g‘oya asosida keng ko‘lamli islohotlarni amalga oshiramiz.² O‘qitishdan ko‘zlanadigan maqsad bu davlat ta’lim standartlarida belgilangan bilim va ko‘nikmalarini o‘quvchiga yetkazishdan iborat. Qachonki o‘quvchi tomonidan bilim qabul qilinsa va tushunib yetilsa yoki o‘quvchi malaka oshirish uchun mo‘ljallangan topshiriqlarni amalda namoyish etib bera olsagina, o‘qitish muvaffaqiyatli kechdi, deb hisoblasa bo‘ladi. Dars davomida o‘qituvchi o‘quvchilarning jismoniy holatini, ijodkorligini, tez fikrlashlarini hisobga olishi kerak. O‘tilgan har bir darsning o‘quvchilar bilan birga tahlil qilib borilishi ham yaxshi natija beradi. Eng asosiysi o‘quvchi dars o‘tishi innovatsion usullardan foydalansa maqsadga muvofiq bo‘ladi. O‘zbekiston davlat ta’lim siyosatida o‘qituvchining kasbiy tayyorgarligi, mahorati va bilimdonligi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol usullarni darslarda qo‘llay olishi, o‘quvchiga puxta bilim berishi, erkin, ijodiy fikrlash ko‘nikma, malakalarini hosil qila olishi zamon talablaridan biridir.

Ta’lim metodlarini tasniflashni ko‘plab olimlar turlicha bayon etib, o‘z tasniflarini bayon etishgan. Quyida bu tasniflarni ko‘rib chiqamiz. I.Y.Lerner va M.N.Skatkin o‘qitish metodlarini quyidagilarga ajratadilar: - tushuntirish; - reproduktiv metod; - muammoli bayon qilish metodi;

- qisman izlanish metodi; - tadqiqot metodi. S.I.Perovski va Y.Y.Golant tasnifi: - faol; - passiv. Y.K.Babanskiyning tasnifi: - o‘quv-tarbiya ishlarini tashkil etish va amalga oshirish; - nazorat va o‘zini-o‘zi nazorat qilish metodlari; - bilishga doir o‘yinlar, o‘quv munozaralari, qiziq vaziyatlarni vujudga keltirish, rag‘batlantirish, tanbeh berish va nazorat metodlari. M.A.Danilov va B.P.Yesipning tasnifi ma’lum turdagi darslarda qo‘yiladigan vazifalarga bog‘liqdir: 1. Bilimlarni bayon qilishda: hikoya tushuntirish, ma’ruza, suhbatlar, ko‘rsatmali qo‘llanmalarni namoyish etish. 2. O‘quvchilarda ko‘nikma va malakalarni shakllantirish: mashqlarni shakllantirish va amaliy ishlar. 3. Bilim, ko‘nikma va malakalarni tekshirish – joriy kuzatishlar, og‘zaki so‘rash, yozma va amaliy nazorat ishlari.

Boshlang'ich ta'limda o'qitiladigan barcha o'quv fanlari keyingi ta'lim bosqichlarida o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalar o'zlashtirish samaradorligini ta'minlab beradi. Shu nuqtai nazardan bu davrdagi ta'lim jarayonini interfaol usulardan foydalangan holda tashkil etish dolzarb pedagogik muammolardan biridir.

Didaktik o'yinli metodlar o'quvchi faoliyatini faollashtirish va jadallashtirishga asoslangan. Ular o'quvchi shaxsidagi ijodiy imkoniyatlarni ro'yobga chiqarish va rivojlantirishning amaliy yechimlarini aniqlash va amalga oshirishda katta ahamiyatga ega. Bu metod o'quvchini ichki imkoniyatlarini ishga tushishiga, o'ylashga, erkin fikr yuritishga, muloqotga, ijodkorlikka yetaklaydi. Ayniqsa, unda atrof-muhit, hayotni bilishga qiziqish ortadi, uchragan qiyinchilik, to'siqlarni, qanday yengish va tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantiradi.

O'qitish jarayonlarida noan'anaviy ta'lim usullaridan: «Konferensiya darsi», seminar darsi, «Aralash darslar», «O'yinchoqlar yordamida dars o'tish», «Kasbga bog'lab dars o'tish», «Badiiy adabiyotlarni o'rganish va tahlil qilish», «Evrika(o'ylab top)»; ta'limning qiziqarli faol usullaridan: «Kichik va katta guruhlarda ishlash», «Rolli o'yinlar», «Sahna ko'rinishi», «Krossvordlar yechish», «Zakovat savollari», «test sinov topshiriqlari», «Turli tarqatma materiallardan foydalanib dars o'tish», «Sinkveyn o'yinlari»; shuningdek, ta'limning innovatsion (yangi) usullari: «Modifikatsiyalashgan ta'lim», «Improvizasiya», «Aqliy hujum», «Debat», «tanqidiy tafakkurni rivojlantiruvchi usul», «Klaster usuli», «Muammoli vaziyat», «Muayyan holat, vaziyatni o'rganish, tahlil qilish», «Har kim har kimga o'rgatadi», «Nuqtai nazaring bo'lsin», «Multimedia vositalaridan foydalanish» va boshqalarni qo'llash muhimdir.

Xulosa o'rnida, interfaol usullarni qo'llab dars o'tilganda sinfda, o'zlashtirmaydigan o'quvchi qolmaydi. Deyarli barcha o'quvchilar dars jarayoniga jalb etilib, ularning darsga qiziqishlari ortadi.

O'quvchilarning kelgusida mustaqil bilim olishlariga, hunar o'rganishlariga imkon yaratiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI: (REFERENCES)

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 29-apreldagi “Xalq ta’limi tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF-5712-sonli farmoni
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga murojaatnomasi
3. A.Musurmanova va boshqalar. Umumiy pedagogika – Toshkent. Innovatsiya – Ziyo.2020.-194-bet
4. O‘. Q. Tolipov va M. Usmonboyeva .Pedagogik texnologiyalarning tatbiqiy asoslari – Toshkent.Fan. 2006.-260bet